

Den tidlige kvindegymnastik

En historisk gennemgang af den tidligste kvindegymnastik, ment som en appetitvækker til udforskningen af kvinders idræthistorie

af Birthe Skov Jensen

Hvorfor og hvordan blev gymnastikken et undervisningsfag for piger i det 19. århundrede? Disse spørgsmål melder sig, når man efter en gennemlæsning af både gymnastikhistoriske og skolehistoriske skrifter forsøger at danne sig et indtryk af pige- og kvindegymnastikken i Danmark. I første omgang overser man lige så let som forfatterne til fremstillingerne, at gymnastikhistorien ikke har et entydigt forløb og indhold for de to køn, men efterhånden går det op for vel især den kvindelige læser, at det ikke er vi kvinders gymnastikhistorie, der omtales. I heldigste fald medtages den som et appendix til den „egentlige“ gymnastikhistorie. Vi kan derfor – lidt surt – konkludere, at osse på det gymnastikhistoriske område er kvinders historie underordnet den gængse mandlige snævre opfattelse (fremstilling) af historie.

Jeg har forsøgt at se nærmere på, hvorledes man kunne besvare ovennævnte spørgsmål. Genstanden for mine undersøgelser blev „N. Zahles' Skole“, og undersøgelsen blev til et historiespeciale ved Københavns Universitet med titlen „Gymnastikken på N. Zahles Skole 1864-99“ med undertitlen „En undersøgelse med særligt henblik på at klarlægge de faktorer, der medvirkede til den kvindelige gymnastiks udvikling på skolen“. Jeg skal undlade at gøre rede for det detaljerede forløb af 40 års gymnastikundervisning på denne pigeskole, men i stedet fokusere på kvindegymnastikkens historiske særpræg.

Den gymnastik, som den danske gymnastikpioner Nachteggall (1777-1847) begyndte at bruge i de københavnske private drengeskoler i årene umiddelbart før 1800, havde sin oprindelse i en særlig slags tyske skoler, filantropierne. Tanken var at styrke sjælen gennem kroppen, der var sjælens bolig. De psykiske egenskaber, man herved ønskede at fremme, var karakteristiske ved at indeholde udpræget mandlige dyder såsom viljestyrke, hårdførhed, udholdenhed, selvdisciplin etc. På de tyske skoler deltog piger ganske vist i

1 Nathalie Zahle (1827-1913) begyndte i 1852 at undervise lærerinder til brug ved privatundervisningen, men måtte for at overleve økonomisk også starte børneundervisning. Hun gik foran i bestræbelserne på at give piger en tidssvarende uddannelse.

gymnastikken, men i Danmark kom gymnastikken kun drengene tilgode – først i de anerkendte private drengeskoler og senere efter skoleloven i 1814 formelt også drengene i alle andre af landets skoler. Ingen piger fik del i denne udvikling på det pædagogiske område undtagen nogle enkelte årgange i de københavnske fattigskoler, hvor undervisningen var fælles for begge køn indtil 1814. Der er flere forklaringer på, at piger blev holdt ude. For det første modtog mange piger undervisning i hjemmet, for det andet krævede og forventede man ikke det samme af pigers og drenges skolegang, og på landet opfattede almuen gymnastikken som et unødvendigt onde: Man fik rørt sig nok ved det almindelige arbejde i dagligdagen. Endelig var en meget væsentlig årsag nok den, at gymnastikken efter nederlaget under napoleonskrigene (1807) fik kongens bevågenhed, som et middel til at hærdne drengene fysisk og psykisk som kommende soldater. Derved blev der lagt ensidig vægt på at definere gymnastikken ud fra mandlige værdier, og de oprindelige opdragelsesfilosofiske betragtninger om at sætte menneskets generelle udvikling i centrum via styrkelsen af „sjælen“ blev svigtet, således at gymnastik blev en kropslig størrelse og ydermere snævert forbundet med mænds militære forpligtelser over for fædrelandet.

Nachtegall (gymnastikdirektør 1821-47) forsøgte senere at modvirke denne snævre opfattelse af gymnastikken ved at opfordre pigeskoler til at sende lærerinder til „Prøveskolen for den kvindelige Ungdoms Undervisning i Legemsøvelser og Sundhedsøvelser“ ved det gymnastiske institut. Her kunne man tilbyde undervisning ved tre sergenter – dog under nøje tilsyn af en inspektrice. Mærkeligt nok kom der ikke mange reaktioner på dette udspil! Betragter vi endnu engang omstændighederne omkring pigers skolegang på dette tidspunkt, er der selvfølgelig ikke noget mærkeligt heri. Befolkningen måtte nødvendigvis tage afstand fra de efter datidens normer aldeles ukvindelige elementer i gymnastikken. Desuden eksisterede der ikke en lærerindeuddannelse overhovedet, hvorigennem man måske kunne påvirke holdningen til den kvindelige gymnastik – og hvad værre var, Nachtegall kunne rent faktisk ikke tilbyde en gymnastik specielt for piger og kvinder. Derfor kan man i „Anordningen angående Borger- og Almueskoler i København“ af 20. marts 1844 f.eks. stadig læse, at pigerne skulle have håndgerning, medens drengene havde gymnastik og svømning!

I 1858 viste den danske lærerstand (mænd) sin holdning til faget ved gennem en repræsentant i rigsdagen at foreslå gymnastikundervisningen gjort frivillig for skolerne – dvs. reelt tillade en afskaffelse. Forslaget blev nedstemt i Landstinget. I befolkningen i almindelighed var interessen ikke til stede. Gymnastikken var blevet indført „fra oven“. Men så kom nederlaget i 1864, og med ét blomstrede interessen for gymnastikken, kan man forstå ud fra de forskellige historiske fremstillinger. Den mest udbredte aktivitet i de

nyetablerede skytteforeninger, på højskoler og i visse drengeskoler var eksercits og skydning. Efter tyskernes sejr over Frankrig i 1871 begyndte håbet om revanche at svækkes, og for at holde på medlemmerne i skytteforeningerne indså man nødvendigheden af at vurdere gymnastikken på lige fod med de militære discipliner (1884).

Hvor er kvinderne nu henne? Hvor skjuler de sig? De er måske heller ikke med på scenen efter 1860'erne? Og dog! Det viser sig, at den første spæde start fandt sted i 1861, men – og heri viser sig et helt særegent træk ved kvindegymnastikkens historie sig – på et helt andet grundlag end den hidtidige praksis. En svensk „gymnastikdirektør“ C. M. Nycander tilbød det år københavnske borgere undervisning i medicinsk- og pædagogisk gymnastik. Han var uddannet på det „Kungliga Gymnastiske Centralinstitut“ i Stockholm, hvis grundlægger var Ling, der fik sit endelige gennembrud i Danmark i højskole regi i 1884. Denne gymnastik byggede på fysiologiske og anatomiske studier og havde samtidig sit udspring i de oprindelige opdragelsesfilosofiske tanker, som lå til grund for interessen for den fysiske side af opdragelsen. Med denne Nycander kom altså med andre ord en gymnastik til landet, som lå fjernt fra den militære og statsmonopoliserede gymnastik, som blev brugt til drenge og soldater. I 1864 optræder samme Nycander som leder af gymnastikundervisningen for de yngste klasser (7-10 årige) på „N. Zahles Skole“, og det fremgår af forskelligt materiale, at en flok lærerinder fra skolen havde modtaget undervisning af gymnastikdirektøren i tiden forud, for at de selv kunne overtage og videreføre gymnastikundervisningen. Det er første gang, så vidt vides, at piger begyndte at modtage kontinuerlig gymnastikundervisning. I 1867 havde endelig alle skolens syv årgange gymnastik som fag på deres skoleskema (syv års skolegang var det maximale for piger). For første gang optræder gymnastik som et skolefag for piger, og man kan dermed sige, at den kvindelige gymnastik har fået sin første start, omend antallet af deltagere har været lille. Gymnastik for piger blev for første gang institutionaliseret.

Indførelsen af gymnastik på Zahles Skole viser sig at være et meget konkret tegn på den begyndende etablering af den kvindelige gymnastik, der kom i gang i 1860'erne – en etablering som primært skyldtes en samtidig udvikling af lægevidenskaben. Man var her begyndt at interessere sig for hygiejniske problemer, hvor viden om opnåelse og bevarelse af sundheden var central. Herved kom man naturligvis også til at undersøge sundhedstilstanden hos børn, og den forpligtelse skolen havde i den forbindelse. Orthopæden, professor A. G. Drachmann skrev i 1866 i „Hygiejniske Meddelelser“ (tidskrift 1857) „Om vore Pigebørns fysiske Opdragelse og om Gymnastikkens Indførelse som Undervisningsfag i vore Pigeskoler“, hvor han påpegede

nødvendigheden af, at piger fik gymnastik i skolerne og nævnedes Zahles initiativ som et godt foregangseksempel. Drachmann havde oprettet det første institut for medicinsk gymnastik i København i 1859 og fortsatte i 1865 med et institut for medicinsk- orthopædisk- og udviklingsgymnastik, hvor han forsøgte at finde frem til en for kvinder speciel velegnet gymnastik. Han fandt primært det han søgte i Frankrig, hvorfor hans gymnastik fik betegnelsen „fransk gymnastik“. Blandt andre pigeskoler optog også Zahles skole den franske gymnastik i 1867. Lærerinder fra skolerne blev sendt til hans institut for at lære hans gymnastik at kende, og det blev også mondænt for kvinder fra de bedrestillede lag at deltage heri. Med den franske gymnastik kom den første egentlige kvindegymnastik, og den nåede ud til en større kreds. De kvinder, der blev uddannede som gymnastiklærerinder ved Drachmanns institut, kom ud på pigeskoler og også på højskoler. F.eks. havde man på Askov Højskole i begyndelsen af 1870'erne i sommermånederne besøg af en uddannet gymnastiklærerinde herfra (Julie Marstrand, gift 1876 med E. Trier, forstander ved Vallekilde Højskole) og på Antvorskov Husholdningsskole tilbød man i slutningen af 70'erne undervisning med en „fransk“ lærerinde. Institutet fortsatte sin eksistens, skønt man i 70'erne syntes at miste interessen for gymnastikken igen, hvilket der sikkert kan gives en del forklaringer på bl.a. den manglende interesse for pigers skolegang fra central side, de private pigeskolers ringe økonomiske muligheder og endelig normerne omkring pigeopdragelsen og anstændighed.

I 1880'erne kom, som for den øvrige gymnastik, det egentlige gennembrud for kvindegymnastikken, men årsagen var ikke blot, at kvindegymnastikken fulgte i hælene på mandsgymnastikken. Kvindegymnastikkens udvikling var stadig tæt knyttet til bestræbelserne fra læge- og pædagogside på at få etableret gymnastik som et obligatorisk skolefag for piger. Gennem 1870'erne var interessen for de hygiejniske problemer og den dermed forbundne sundhedslære støt voksende i skolekredse i de øvrige europæiske lande. I det pædagogiske tidsskrift „Vor Ungdom“ kan man fra begyndelsen af 1880'erne se emnet bragt frem hvert år, og på det 5. store nordiske skolemøde i 1885 (hvor højskolerepræsentanter osse var til stede) var sundhedslæren med som hovedemne. Et konkret udslag af denne interesse blev nedsættelsen i 1882 af en „Hygiejnisk Skolekommission“ (Drachmann blev den ene lægerepræsentant). I 1884 kom det for alle parter nedslående resultat med hensyn til skolepigernes sundhedstilstand, at 51% ved 13 års alderen fik prædikatet „sygelige“, mens kun 25% fik det i 6 års alderen. Desuden kunne man fastslå, at de fleste pigeskoler, private som offentlige, endnu ikke havde gymnastikundervisning. Hvem var skyldig(e)? Forældrene med deres opdragelsesnormer, skolebestyrerne og de offentlige myndigheder p.g.a. manglende indsigt og anvendelse af økonomiske midler, den

mangelfulde lovgivning for lærerindeuddannelsen, eller lægerne, der ikke havde bidraget med anvisninger på, hvad en god kvinde- og skolegymnastik skulle indeholde. Usikkerheden var stor, og der kom ikke noget konkret politisk resultat ud af undersøgelsen.

I 1885 opstod en heftig diskussion om gymnastikkens indhold. Årsagen til, at „gymnastikstriden“ blev så heftig, var, at den blev trukket med ind i tidens politiske, kulturelle og ideologiske kamp mellem „Højre“ og „Venstre“, som kulminerede det år. På højskolerne havde man netop optaget den svenske gymnastik efter Ling, og man forsøgte nu at bruge den på det kulturelle område som „våben“ mod det bestående – i dette tilfælde den officielle, statsanerkendte „danske“ gymnastik. Striden fik konsekvenser især i skytteforeningerne, men berørte i høj grad også kvindegymnastikken, idet den faktisk i sommeren 1885 begyndte i dagbladet Politiken som en disput mellem to københavnske kvindegymnastiske institutter, nemlig Paul Petersens Institut og Erna Juel-Hansens Institut.

Paul Petersen, der var militæruddannet gymnastiklærer, begyndte i 1877 i det små at arbejde med kvindegymnastik og i begyndelsen af 1880'erne tog han fat på uddannelsen af gymnastiklærerinder. Gennem årene udarbejdede han sin egen kvindegymnastik ud fra læsning af andre systemer og gennem inddragelse af egne praktiske erfaringer. Hans gymnastiklærerinder blev (indtil 1900 (Statens Gymnastikinstitut starter 1899)) anvendt meget på de skoler, der indførte gymnastik. Erna Juel-Hansen var lærerindeuddannet fra Zahles lærerindekursus og ligeledes gymnastikuddannet via samarbejdet hun havde haft med sin far, ovennævnte A. G. Drachmann. I 1884 åbnede hun sit eget institut for kvindegymnastik, og i 1885 ansatte hun en svensk lærerinde og valgte dermed at undervise i svensk gymnastik. De to institutledere syntes ikke at have haft anden interesse end den rent faglige i striden, og grunden til, at de to meget hurtigt blev brugt som repræsentanter for henholdsvis „svensk“ og „dansk“ gymnastik har nok været den enkle, at Erna Juel-Hansen var den eneste, der anvendte den svenske gymnastik i hovedstaden i 1885, og at det derfor blev en meningsudveksling omkring kvindegymnastikken, der fik „gymnastikstriden“ bragt frem i de store dagblade. Forskellige autoriteter fra den officielle gymnastik og lægeside tog efterhånden parti, og på grund af fortsat uenighed nedsattes en kommission, der skulle udarbejde forslag til forbedring af gymnastikundervisningen i skolerne samt oprettelsen af en anstalt til uddannelse af gymnastiklærere og -lærerinder. I 1889 udvidedes kommissionen, så der kunne udarbejdes et til skolebrug velegnet øvelsessystem. Både den „svenske“ og den „danske“ gymnastik fik repræsentanter med i arbejdet. Bemærkelsesværdigt nok – eller skal man sige selvfølgelig – kom der ingen repræsentanter med for

kvindegymnastikken – et faktum som især Paul Petersen var meget forbitret over. Den svenske gymnastik havde ikke i sit øvelsesstof specielt kvindeligt afsnit, men fortalerne slog på, at gymnastikken var almenmenneskelig, og gymnastiklærerne uddannede til at vælge de øvelser, der passede til de forskellige gymnasters behov. Der var i „Håndbog i Gymnastik“ fra 1899 da heller ingen gymnastik specielt for piger. I dag kan vi synes, at den omstændighed er ligegyldig, men ud fra datidens forhold kunne en hensyntagen til den kvindelige „kønsejendommelighed“ nok have befordret en forståelse og accept af den kvindelige gymnastik.

Jeg har nu kort ridset den tidligste udvikling af kvindegymnastikken op. Det fremgår heraf tydeligt, at lægevidenskabens udvikling på det hygiejniske område har været med til at levere argumentationen for nødvendigheden af at inddrage den fysiske aktivitet i den kvindelige opdragelse. Sundhedsaspektet har været det afgørende i optagelsen af gymnastik for kvinder, f.eks. havde også Lings gymnastik sit udgangspunkt i den medicinske gymnastik. Den pædagogiske gymnastik blev udviklet senere af Lings søn Hjalmar Ling, og da der manglede en særlig kvindegymnastik i øvelsesudvalget, bevirkede det, at man fra højskoleside betonedede det almenmenneskelige i systemets opbygning. Dog forsøgte de kvinder, der fra højskolekredse blev uddannede på Centralinstituttet i Stockholm, at foretage en udvælgelse af øvelser til det kvindelige behov. „Københavns Kvindelige Gymnastikforening“, som blev stiftet 1887 af lærerinder tilknyttet Erna Juel-Hansens Institut tog i 1906 initiativ til at introducere en speciel finsk kvindegymnastik, som skulle få stor betydning for voksengymnastikken i den frivillige idræt og på højskolerne. Inden gennemgangen af kvindegymnastikkens tidlige udvikling afsluttes, skal jeg nævne en egentlig interessant outsider i forhold til det mere almindeligt kendte forløb af kvindegymnastikkens historie. Paul Petersen havde modsat de andre gymnastikpionerer ikke en tilknytning til den ad medicinsk vej udviklede gymnastik, og han selv og senere den forening, der blev dannet i 1888 ud fra hans institut, „Dansk Kvindegymnastisk Forening“, fulgte en helt uafhængig kurs. Paul Petersen tog også initiativ til at få kvinder i gang i andre idrætsgrene som svømning og roning, og et af holdene fra hans institut deltog som de første kvinder i de Olympiske Lege i Athen i 1906. Hans betydning for den danske kvindegymnastik er nok specielt dårlig belyst, da den eksisterende gymnastikhistorie er skrevet af repræsentanter for den foreningsstruktur, som har sine rødder i skytteforeningerne og højskolerne, der skabte en stærk gymnastiktradition med udgangspunkt i den svenske gymnastik.

Hvordan kommer vi nu videre med undersøgelser af kvinders gymnastik- og idræts historie? Der er ikke andet at gøre end at prøve at finde frem til materialet, hvor det findes, og det gør det såvel i byerne som på landet. Udover det at kunne få rede på årstal og „begivenheder“ vil det være meget interessant at se, om der kan udledes noget om kvindernes roller/identitet gennem tiderne – Hvilke kvinder var aktive, hvilket tøj havde de på, hvor dyrkede de gymnastik/idræt, hvilke typer øvelser ansås tilsyneladende for at være kvindelige, hvordan var tilslutningen til de enkelte idrætsgrene og hvorfor, hvilket kvindesyn/-ideal er skjult til stede og får en opdragende funktion? Var det progressivt at dyrke gymnastik/idræt, og/eller fik den en sådan virkning f.eks. med hensyn til kvindefrigørelsen? Udfra det snævre område som jeg har undersøgt fra sidste halvdel af det 19. århundrede, kan man få et indtryk af, hvorledes svarene kan blive på de nævnte spørgsmål.

For at kunne forstå, hvordan det kunne lade sig gøre at indføre et usædvanligt og måske udfordrende fag som pige-gymnastik på N. Zahles Skole, blev det undersøgt, fra hvilke hjem pigerne blev sendt til denne pigeskole. Det viste sig, at en overvejende del af pigerne kom fra embedsmændshjem, dog ikke sådan at forstå, at det var fra rige hjem. Den store gruppe af embedsmænd var dårligt lønnede, og der var ingen tryk i alderdommen eller ved dødsfald. Karakteristisk for såvel den højere som den lavere embedsstand har imidlertid været, at uddannelse i disse hjem har været opfattet som et middel til livets opretholdelse, og viden om og modtageligheden for ændringer på dette område har sandsynligvis været større end normalt. Bestyrerinden Zahle og dermed mange af pigernes forældre var desuden grundtvigianere, hvilket ofte bevirkede en højere grad af fremskridtsvilje i forhold til det bestående. Hvorledes var således forholdet til kvindefrigørelsen, som begyndte at røre på sig efter de revolutionære år omkring 1848? „Dansk Kvindesamfund“ blev stiftet i 1871, men fik dog aldrig Zahle som medlem. Hun var paradoksalt nok den, der realiserede en eksamensskole for piger ved oprettelsen af en realskole og et gymnasium i midten af 1880'erne, men hun var ikke den, der ønskede at føre kvinderne væk fra hjemmene. Deres „bestemmelse“ var fortsat at virke der, og det, der skulle opnås gennem en bedre skolegang for piger, var en styrkelse af hjemmene, en højnelse af niveauet, „moralen“ om man vil. Når hun på samme tid brændte for især lærerindeuddannelsen, og senere, som den første, fik lov til at oprette en eksamensskole, skyldtes det en erkendelse af de ugifte pigers lod i datiden parret med den ovennævnte vision om at oplyse den kvindelige halvdel af befolkningen. Hun anså den „indre emancipation“ som den væsentligste vej til kvindens opnåelse af ligeværdighed med manden, men hun var ikke blind for den voksende nødvendighed af, at nogle kvinder valgte eller blev tvunget til at forsørge sig selv – forsørgelsesægte-

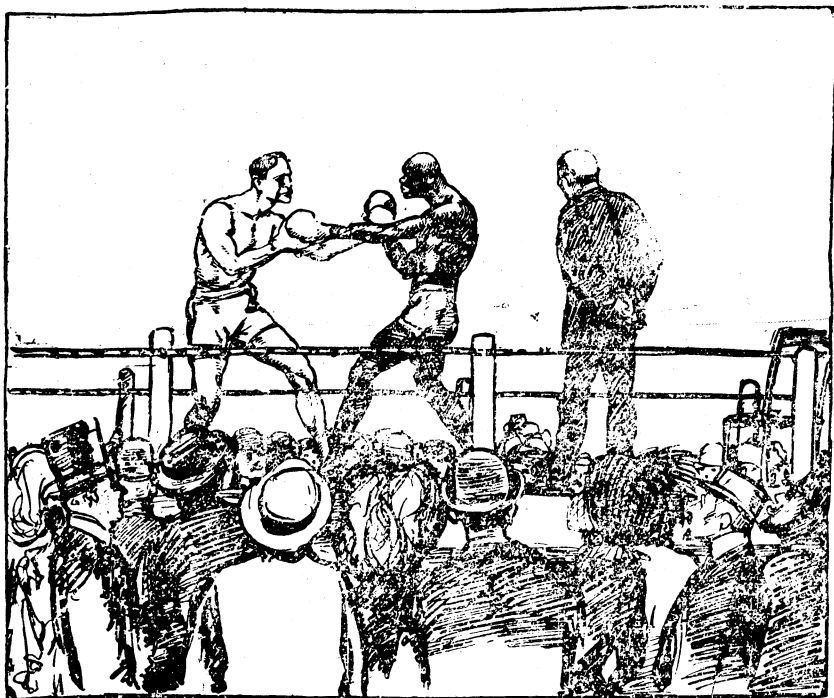
skabet skulle derved afløses af kærlighedsægteskabet. Ved at give kvinderne mulighed for at nå de højeste uddannelser på lige fod med manden, beredte hun vejen for kvindernes „ydre emancipation“, som især Dansk Kvindesamfund arbejdede for. Men for Zahle var det et fåtal af kvinder, der skulle gå den vej. Det måtte aldrig blive hovedopgaven for den kvindelige uddannelse at sigte på et senere erhverv. De fleste kvinder skulle giftes og derefter udelukkende hellige sig trivselen i hjemmet. Det var altså holdningen hos lederen af den skole, der tidligt og med største konsekvens indførte gymnastik på sin pigeskole. Selv om vi efter vor tids normer anser hendes tanker om den gifte kvindes plads som værende konservativ, så var hendes holdning til pigers uddannelse efter datidens normer progressiv, uden dermed at udtrykke et revolutionært indhold. Resultatet af hendes arbejde blev et opgør med den eksisterende pigeopdragelse og med hensyn til optagelsen af gymnastikken var det helt indlysende hendes kontakt med lægeverdenen og indsigten i og forståelsen af værdien af den fysiske opdragelse, der var årsagen til hendes beslutning. For at vise hvorledes den begyndende interesse for kvindefrigørelsen og kvindegymnastikken undertiden blev kædet mere direkte sammen, er det interessant at trække en af Zahles nærmeste medarbejdere frem. Anna Hjort (1833-1922), der var en af skolens lærerinder, gjorde det muligt rent fagligt at gennemføre den ubrudte gymnastikundervisning i de første 20 år. Hun var meget engageret i gymnastikken fra starten med Nycander, og det var hendes evner og interesse for faget, der skabte kontinuiteten i undervisningen. Anna Hjort bar „reformdragten“ (et opgør med den eksisterende mode med korset) fra den især efter 1886 kom frem i Danmark, hvilket var et udtryk for hendes afstandtagen fra det dominerende kvindeideal. Senere, da hun i 1896 trådte tilbage fra sin stilling som forstanderinde for „Almuelærerindeskolen“ på Zahles institution, arbejdede hun videre i Dansk Kvindesamfund. Gennem sit virke er hun et klart eksempel på forbindelsen mellem gymnastikken og kvindefrigørelsen. Ingeborg Schrøder (Askov Højskole), der var forkæmperen for kvindegymnastikken på højskolerne, bar til sin forlovedes store sorg også reformdragten og reformsko, men for at berolige ham bedyrede hun i sine breve til ham, at hun „hadede emancipationen“ og at kvinder og mænd havde hvert deres „Gebet“. Uden for hjemmet skulle manden være nummer ét. Da sædelighedsfejden brød ud i Dansk Kvindesamfund i 1887, tog I. Schrøder parti for den side i debatten, der mente at kvinden var „ren“ og ikke domineret af „sanseligheden“, modsat manden. Hun var selv ikke interesseret i „disse ting“, selv om der i 1890 kom en bog „Om den seksuelle Hygiejne“, som blev kendt i højskolekredse. Disse oplysninger om vekselvirkningen mellem gymnastikken og kvindefrigørelsen er taget med for at vise, at den kvindefrigørelse, man talte om dengang havde et andet indhold og udstrækning end

det vi spontant lægger i ordet i dag. Alligevel kan der ikke være tvivl om, at gymnastikken på visse punkter blev et opgør med dele af den kvindelige kønsrolle. Et sidste pudsigt eksempel på en sammenhæng mellem kvindefrigørelsen og gymnastikken. På Askov Højskole overværede venstrepolitiker C. Berg i 1886 en forevisning af den nye svenske kvindegymnastik. Efter opvisningen udtalte han, at hvis den gymnastik trængte frem, ville det ikke vare længe, før kvinderne fik stemmeret. Gymnastikken trængte frem, og vi fik stemmeret, skønt det nok kunne blive vanskeligt at påvise årsagssammenhængen.

Jeg har med ovenstående prøvet at vise, at kvinderne har deres egen historie også på gymnastikkens område. Kvinders historie har i almindelighed været forsømt, og gymnastik – og bredere taget idrætshistorien har haft samme skæbne. Disse sider af historien har primært eksisteret gennem handling, hvorved det for den traditionelle historiker kan være svært tilgængeligt stof, da han/hun mest har beskæftiget sig med det skrevne artikulerede materiale. Det synes derfor påkrævet, at vi, der interesserer os for disse sider af historien, går i gang med arbejdet med fantasi og eventuelt gør brug af andet materiale end det helt firkantede historisk videnskabeligt forsvarlige. Hvis vi ikke gennem det overleverede skriftlige materiale kan få tilfredsstillet vor nysgerrighed og besvaret vore spørgsmål, må vi „læse mellem linierne“ eller ty til f.eks. litteraturen og prøve at udlede praksis og tankegang herfra. Vi må med andre ord forsøge at eksperimentere med arbejdsmetoder og være opmærksom på hvilke, man på andre områder finder frem til og blive inspireret herfra. Det kan være med til at afdække, hvilke traditioner vi blev/bliver opdraget i af idrætten, hvilke roller vi overtager, d.v.s., hvilken identitet vi finder gennem idrætten og få os til at forstå dens historiske oprindelse og sammenhæng.

Fra Boksekampen paa A. B.'s Bane igaar.

Bobby Dobbs angriber.

Professionel boksning (Pol. 11.7.1910). Den amerikanske bokser Bobby Dobbs var i sommeren og efteråret 1910 på besøg i Danmark. Den 10. juli gik det for øjnene af 1500 tilskuere ud over en chanceløs Holger Hansen i et udendørsstævne på A.B.s baner. Hansen blev i 4. omgang slået ud af et perfekt højre hånds „krydsslag“. Indtil da havde Dobbs skånet ham så „der var hverken vanket noget blaat Øje eller nogen blodig Næse.“

Bobby Dobbs fik i øvrigt stor sympati „fordi man saa, at han ikke ønskede at gøre sin Modstander unødigt Fortræd“.

Her efter 1910 bliver sportstegninger, der omhandler andet end decideret eliteidræt sjældne, omend de ikke forsvinder helt.